

**แนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**
**Building Motivation and Expectation Approach: Students
in Community Development Program, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University**

เสถียร สีชื่น*
Sathian Seechuen

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน การวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 100 ราย สทนากลุ่ม 15 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎีควบคู่กับบริบท และใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ ผลการศึกษาพบว่า

1) แรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน สามารถแบ่งความหมายออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) แรงจูงใจด้านการพัฒนาตนเองพัฒนาความรู้ (2) แรงจูงใจด้านชุมชน (3) แรงจูงใจจากการเห็นแบบอย่างของผู้นำชุมชนที่ดี (4) แรงจูงใจด้านครอบครัว/สังคม (5) แรงจูงใจด้านอื่นๆ และความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านความรู้ (2) ด้านการพัฒนาชุมชน (3) ด้านอาชีพ/ครอบครัว (4) ด้านสังคม

2) แนวทางในการสร้างแรงจูงใจและความหวังในการเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน สามารถแยกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การพัฒนาตนเอง (2) ความสัมพันธ์ (3) การพัฒนาชุมชน/สังคม (4) ครอบครัว

คำสำคัญ : แรงจูงใจ ความคาดหวัง นักศึกษา ชุมชน

*อาจารย์,สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Abstract

The Four major objectives of the study were 1) to study the motivations and expectations of the students 2) to study the motivation and expectations on student academic disciplines. Community development Research used qualitative research process. With an emphasis on in-depth interviews with key informants, focus group 100. 15 Data were analyzed using logic similar to the concept coupled with theoretical context and descriptive statistics operator.

The findings were summed up as follows:

1) the motivations and expectations of the students 2) the problems and obstacles to students' academic development and 3) the motivation and expectations on student academic disciplines 4) motivations from family and social 5) other motivations. The expectations were found as follows: 1) knowledge 2) community development 3) career/family 4) social

2) Guidelines for building motivations and expectations to study in community development can be separated into four issues: (1)Self - development (2) Relationship (3) Community Development / Social (4) family.

Keyword: Motivation Expectations Students Community

บทนำ

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนับ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น ตามเจตจำนงของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พุทธศักราช 2547 โดยการนำ ความรู้ที่บูรณาการภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น โดยมีความคิดพื้นฐานว่ามนุษย์มีศักยภาพมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีโดยนักพัฒนาเป็นผู้มีความ รู้ความสามารถและทักษะในการลงปฏิบัติการพื้นที่ รู้จักค้นคว้าหาความรู้จากชุมชน และความก้าวหน้าในวิทยาการสมัยใหม่ สามารถทำวิจัยให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ท้องถิ่น สอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่กล่าวถึง “ความรู้ คู่คุณธรรม นำชุมชนให้เข้มแข็ง แหล่งภูมิปัญญาไทย” การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่ง เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรเชิง สหวิทยาการและบูรณาการ (interdisciplinary and integration) สนับสนุนบรรยากาศเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ วิธีคิดแบบองค์รวม บรรยากาศการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนและแหล่งฝึกประสบการณ์ในสาขาวิชา รวมถึงการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้และการวิจัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การปฏิบัติ งานพื้นที่ในการวิจัยร่วมกับท้องถิ่น โดยมีความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์สังเคราะห์ร่วมกับ ชุมชนมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2559:น. 9)

ประกอบกับ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ ได้เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา ชุมชน โดยมีปรัชญาของหลักสูตร คือ สร้างบุคลากรที่มีความรู้ คู่คุณธรรม นำภูมิปัญญา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนเพื่อมุ่ง ผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี 2) มีความเข้าใจในระบบเศรษฐกิจ สังคม ระดับชาติและโลก ตลอดจนสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น สามารถนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตตนเอง พัฒนาท้องถิ่น ให้มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ 3) มีเหตุผล คุณธรรม จริยธรรมความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และเป็นคนดีของสังคม 4) สามารถนำวิทยาการและแนวคิดใหม่ๆ

เพื่อเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่มีลักษณะบูรณาการ และเชื่อมโยงสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจน การสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ อาหาร พลังงาน สิ่งแวดล้อม ระบบสุขภาพ และอื่นๆ ในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

ปัจจุบันสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนมีนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 250 คน ที่มีตัวตนและยังเรียนอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่านักศึกษามีแรงจูงใจและความคาดหวังอย่างไร ต่อการเลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน จากการสอบถามแก่นักศึกษาใหม่ในแต่ละปีที่เข้ามาศึกษาในสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนนั้น เหตุผลที่เลือกเรียนสาขาพัฒนาชุมชน ส่วนใหญ่มาจากการเห็นต้นแบบของนักพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น การบอกต่อจากรุ่นพี่ ญาติพี่น้อง หรือหน่วยงานที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชน แต่ส่วนที่อยู่ลึกลงไป ที่ทำให้นักศึกษาเหล่านี้เลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนนั้นยังเป็นเรื่องต้องทำการศึกษาต่อไป และสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนเป็นสาขา ที่บทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน และสามารถนำศาสตร์การพัฒนาชุมชนไปประยุกต์ใช้ในการทำงานพัฒนาชุมชน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียน ศึกษาแรงจูงใจและความคาดหวัง และแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ เนื่องจากการเป็นนักศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และกำหนดพื้นที่แบบเจาะจงเพื่อให้สะท้อนภาพ ของรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการทำการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) คือ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) โดยอาศัยการใช้เทคนิคการสำรวจอย่าง

เร่งด่วน (RRA) เพื่อให้ได้รายชื่อ Key person มากกลุ่มหนึ่ง จากการใช้แบบสำรวจเพื่อ ค้นหาผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 150 คนแรก ของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน จากนั้น จะคัดเลือกเพียง 100 คน เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ มีความเสียสละ เพื่อส่วนรวม และเป็นบุคคลที่มีบทบาทมีผลการเรียนเชิงประจักษ์ ที่จำเป็นเพื่อการได้ มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยจัดกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ดังนี้

1.2.1 ผู้นำที่เป็นทางการ จำนวน 20 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ

1) เป็นผู้เสียสละช่วยเหลือเพื่อนในห้องด้วยความเต็มใจ 2) เป็นผู้รับผิดชอบในงาน ที่ได้รับมอบหมาย 3) มีภาวะความเป็นผู้นำ

1.2.2 ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 15 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ

1) รู้ข้อมูลของสาขาพัฒนาชุมชนชุมชนเป็นอย่างดี 2) ให้ความร่วมมือกับทุกกิจกรรมของ สาขา คณะ และมหาวิทยาลัย 3) เพื่อนในห้องให้การยอมรับ 4) กล้าคิดกล้าแสดงออก

1.2.3 ผู้ที่มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ จำนวน 25 คน โดยมี คุณสมบัติ คือ 1) เสียสละเพื่อส่วนรวม 2) ขอบช่วยเหลือเพื่อนในห้อง 3) มีความเอื้อเฟื้อ เพื่อแม่/แบ่งปัน 4) ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

1.2.4 ชยันและตั้งใจเรียน จำนวน 40 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ

1) ผลการเรียนอยู่ในระดับดี 2) มีความขยันและกระตือรือร้นในการเรียน 3) มีความ รับผิดชอบสูง 4) มาเรียนสม่ำเสมอ

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา กำลังศึกษาในระดับชั้นปี สถานภาพ บทบาทการมีส่วนในกิจกรรมของสาขา คณะ และมหาวิทยาลัย และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน

ส่วนที่ 2 แรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการ พัฒนาชุมชน ได้แก่ แรงจูงใจหรือกระบวนการที่ทำให้เลือกเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการ พัฒนาชุมชน ความคาดหวังของนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน และภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของบุคคลภายนอกต่อสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

2.2 ประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ แนวทาง การสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ได้แก่

แรงจูงใจด้านการพัฒนาตนเอง แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์ แรงจูงใจด้านการพัฒนาชุมชน/สังคม และแรงจูงใจด้านครอบครัว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษา และข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ บทความและรายงานทางวิชาการ ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาสนับสนุนงานวิจัยได้

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ประกอบด้วย

2.1 การสังเกตการณ์ พฤติกรรมของนักศึกษา ในการมาเรียน มีความกระตือรือร้น และมาเรียนตรงเวลา หรือเข้าร่วมกิจกรรมของสาขา คณะ และมหาวิทยาลัย มากน้อยเพียงใด

2.2. การสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth) จำนวน 100 คน ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ จำนวน 20 คน ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 15 คน ผู้ที่มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ 25 คน และเป็นผู้ชั้นและตั้งใจเรียน จำนวน 40 คน ตามแนวประเด็นคำถาม โดยมีประเด็น ที่สำคัญ คือ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล แรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษา ปัญหาอุปสรรคในการเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน และแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ดังวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2

2.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ตัวแทนของผู้นำที่เป็นทางการ จำนวน 5 คน ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 3 คน ผู้ที่มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ จำนวน 3 คน และผู้ชั้นและตั้งใจเรียน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ไปพร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะ

ลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม จะมีการตรวจสอบข้อมูล โดยอาศัยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) เพื่อการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากบุคคล เวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ และเชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาภัยหลักตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี ควบคู่กับบริบท และการตีความ (interpretation) ซึ่งได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือ ปรากฏการณ์ที่มองเห็น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) ในการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยต้องคำนึงถึงบริบท (context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อให้ได้ผลการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้

ผลการศึกษา

การวิจัยแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. แรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
แรงจูงใจของนักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน 5 ด้าน คือ

1.1) แรงจูงใจด้านการพัฒนาตนเอง/พัฒนาความรู้ คือ ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อที่จะได้นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น เรียนรู้สังสมประสบการณ์จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาตัวเองให้มีความรู้สามารถพัฒนาชุมชน พัฒนาผู้อื่นได้ และ พัฒนาตัวเองให้เป็นความรู้ความเชี่ยวชาญด้านงานพัฒนาชุมชน (ร้อยละ 35.50)

1.2) แรงจูงใจด้านชุมชน ได้แก่ อยากกลับไปพัฒนาบ้านเกิดของตนเองชอบในการลงพื้นที่ ชุมชน และชอบทำงานร่วมกับชุมชน ตอนเด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ ทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจอยากทำงานเพื่อชุมชนและสังคม

อยากเห็นคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ชอบจัดกิจกรรมในชุมชนเพราะเป็นเสริมสร้างประสบการณ์เรื่องของการเข้าถึงใจ เข้าถึงประชาชน อยากจัดระเบียบชุมชนและสร้างความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และอยากเป็นนักวิจัยชุมชน ศึกษาหาวิธีแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตน (ร้อยละ 25.50)

1.3) แรงจูงใจจากการเห็นแบบอย่างของผู้นำชุมชนที่ดี ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดีเกิดเป็นแรงจูงใจอยากเรียนสาขาพัฒนาชุมชน และอยากเป็นนักพัฒนาชุมชนที่มีคนเชื่อถือให้การยอมรับในความรู้ความสามารถ (ร้อยละ 20.50)

1.4) แรงจูงใจด้านครอบครัว/สังคม ได้แก่ พ่อแม่คือแรงจูงใจให้มาเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน และพ่อแม่อยากเห็นลูกเป็นข้าราชการที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน (ร้อยละ 15.50)

1.5) แรงจูงใจด้านอื่นๆ ได้แก่ ได้รับคำแนะนำจากบุคคล รอบข้าง ลักษณะการเรียนการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมนอกสถานที่ ได้ลงพื้นที่ทำให้เกิดประสบการณ์เลยอยากมาเรียน สามารถทำงานได้หลากหลายอาชีพ เดินทางรอยพ่อ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเห็นรุ่นพี่ที่เรียนจบไปมีงานทำดีๆ และคิดว่าเป็นสาขาที่เรียนแล้วมีความสุข (ร้อยละ 7.0)

2. ความคาดหวังของนักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน กล่าวถึงความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ซึ่งได้แบ่งความคาดหวังของนักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน 4 ด้าน คือ

2.1) ด้านความรู้ ได้แก่ อยากได้ความรู้จากอาจารย์นำไปพัฒนาชุมชนของตัวเองให้ดีขึ้นเจริญขึ้น นำความรู้ด้านการพัฒนาชุมชนไปเป็นแนวทางในการทำงานพัฒนาชุมชนในอนาคต นำความรู้จากการเรียนสาขาพัฒนาชุมชนไปในการพัฒนานคน ชุมชน สังคม และนำความรู้ที่ได้รับสามารถไปถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ (ร้อยละ 58.0)

2.2) ด้านการพัฒนาชุมชน ได้แก่ อยากเห็นชุมชนของตนเองพัฒนาเข้มแข็ง และยั่งยืน นำประสบการณ์ที่ได้จากเรียนสาขาพัฒนาชุมชน ไปทำงานร่วมกับชุมชน เป็นผู้นำชุมชนที่กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นเจริญขึ้น และพัฒนาความรักความสามัคคี เพื่อนๆ พี่น้องในชุมชนของตนเอง (ร้อยละ 25.00)

2.3) ด้านอาชีพ/ครอบครัว ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ความ

ก้าวหน้าด้านอาชีพที่มั่นคงและเลี้ยงดูครอบครัวได้ และอยากเป็นพัฒนากร (ร้อยละ 10.00)

2.4) ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการยอมรับ และการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (ร้อยละ 7.0)

3. ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของบุคคลภายนอกต่อสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ได้แก่ เป็นสาขาที่เรียนแล้วสามารถนำความรู้กลับไปพัฒนาชุมชนของเรา เป็นสาขาที่ทำงานร่วมกับชุมชน เข้าใจชุมชน สร้างสรรค์ชุมชน เป็นสาขาที่สร้างผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้นำองค์กร ที่เข้าใจ เข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง เรียนแล้วสามารถเป็นข้าราชการที่ทำงานอยู่ร่วมกับชุมชนได้ เป็นสาขาที่เรียนแล้วสามารถเข้าใจปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี เรียนสาขาพัฒนาชุมชนแล้วจบมาทำงานอะไร เป็นสาขาที่ทำหายและนำค้นหา และเป็นสาขาที่เหมาะสมสำหรับคนที่รับในงานพัฒนาชุมชน งานจิตอาสา

4. แนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน โดยสามารถสรุปออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1) การพัฒนาตนเอง ได้แก่ มุ่งมั่นและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และการทำตัวให้เป็นแบบอย่างแก่รุ่นน้อง การฝึกฝนตนเองให้รู้จัก อดทน อดกลั้น มีความรับผิดชอบในตนเอง รู้จักการ แบ่งเวลาเรียน เวลาเล่น ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด และเต็มที่กับเรื่อง การฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทำให้เราสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ การฝึกตนเอง ปรับปรุงตนเองให้มีความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ต่อผู้อื่น และมีความเสียสละต่อส่วนรวม และบอกตัวเองเสมอเรา คือ พัฒนาการที่ชุมชน สังคม ต้องการคนอย่างเราไปพัฒนา

4.2) ความสัมพันธ์ ได้แก่ สร้างความสัมพันธ์ของเพื่อนในห้อง รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันจะทำให้มีความสุขในการมาเรียน รับสร้างความรัก ความสามัคคี ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้องให้แน่นแฟ้น และการสร้างเครือข่ายเพื่อนต่างสถาบันทำให้เราได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

4.3) การพัฒนาชุมชน/สังคม ได้แก่ เราคือความหวังของชุมชน

เราจะกลับไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนด้วยมือของเราเอง การลงพื้นที่ชุมชนในภาคปฏิบัติทำให้เห็น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ทำให้เกิดแรงบันดาลใจอยากพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน และการเปลี่ยนแปลงชุมชน ทำให้คนในชุมชนดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งทางวัตถุ จิตใจ และสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในชุมชน

4.4) ครอบครัว ได้แก่ ตั้งเป้าหมายในชีวิตว่าวันนี้เรามาเรียนเพื่อสิ่งใด เพื่ออนาคต อาชีพที่มั่นคง เพื่อครอบครัว หรือเพื่อสิ่งใด เราคือความหวังของพ่อแม่ พี่น้องที่ต้องการเห็นเราประสบความสำเร็จ เราควรทำให้ท่านภูมิใจในตัวเรา และพ่อแม่อยากเห็นเราเป็นข้าราชการ (พัฒนากร) ที่ทำเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของเรา สิ่งนี้คือแรงผลักดันที่เราต้องไปให้ถึงเป้าหมาย

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจและความหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนซึ่งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลในส่วนนี้จะเป็นการแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญแบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า ในการศึกษาข้อมูลของการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก แรงจูงใจของนักศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) แรงจูงใจด้านการพัฒนาตนเอง/พัฒนาความรู้ 2) แรงจูงใจด้านชุมชน 3) แรงจูงใจจากการเห็นแบบอย่างของผู้นำชุมชนที่ดี 4) แรงจูงใจด้านครอบครัว/สังคม 5) แรงจูงใจด้านอื่นๆ พอเพียง และเห็นรุ่นพี่ที่เรียนจบไปมีงานทำดีๆ และคิดว่าเป็นสาขาที่เรียนแล้วมีความสุข

ความคาดหวังของนักศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านการ พัฒนาชุมชน 3) ด้านอาชีพ/ครอบครัว 4) ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการยอมรับ และการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของบุคคลภายนอกต่อสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน กล่าวถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของบุคคลภายนอก ได้แก่ เป็นสาขาที่เรียนแล้วสามารถนำความรู้กลับไปพัฒนาชุมชนของเรา ทำงานร่วมกับชุมชน เข้าใจชุมชน สร้างสรรค์ชุมชน สร้างผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง

ผู้นำองค์กร ที่เข้าใจ เข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง

เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจาก แรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษาส่วนใหญ่ แล้วนักศึกษาที่มาเรียนสาขาพัฒนาชุมชนแรงจูงใจเกิดจากการต้องการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนของตนเองให้น่าอยู่ รวมไปถึงการเห็นต้นแบบในเรื่องของความเป็น ผู้ที่เห็นแบบอย่างในชุมชนเลยอยากเป็นนักพัฒนาชุมชน อีกส่วนหนึ่งมาจากครอบครัว ที่เป็นแรงผลักดันให้เลือกเข้ามาเรียนในสาขาพัฒนาชุมชนที่จบไปแล้วทำงานร่วมกับชุมชนอยู่ในชุมชนพัฒนาชุมชนของตนเอง และหวังว่าอยากจะเป็นพัฒนากรที่ดีเป็นพัฒนาที่พร้อมจะช่วยเหลือชุมชนสังคมด้วยความเต็มใจต้องเห็นคนในชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัย (ทัศนีย์ ชาติไทย, 2555) ได้ศึกษาแรงจูงใจและความ ต้องการในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : ซึ่งได้สรุป แรงจูงใจและความต้องการ คือ 1) แรงจูงใจและความต้องการด้านส่วนตัวของนักศึกษา 2) แรงจูงใจและความต้องการด้านอาชีพของนักศึกษา 3) แรงจูงใจและความต้องการด้าน สถาบันของนักศึกษา 2. แนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ซึ่งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลในส่วนนี้จะเป็นการ กล่าวถึงแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวัง ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาตนเอง 2) ด้านความสัมพันธ์ 3) ด้านการพัฒนาชุมชน สังคม และ 4) ด้านครอบครัว

เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจาก นักศึกษาที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้นำเสนอแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวังของนักศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมพัฒนา แสดงความคิดเห็นร่วมกัน จนสุดท้าย ได้แนวทางในการสร้างแรงจูงใจและคาดหวังออกเป็น 4 ด้าน คือ การพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ การพัฒนาชุมชน/สังคม และด้านครอบครัว ที่จะนำมาเป็นแรงจูงใจ ในการมาเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ต่อไป

ซึ่งมีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับงานวิจัย (อภิฤดี ภูรอด, 2557) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารและแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ซึ่งได้สรุปแนวทาง

การสร้างแรงจูงใจในด้านต่างๆ คือ 1) แรงจูงใจด้านการปฏิบัติงาน 2) แรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง 3) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 4) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) ด้านนโยบายและการบริหารงาน

การเปรียบและวิเคราะห์แต่ละชั้นปี ของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ชั้นปีที่ 1-4 นั้น แรงจูงใจและความคาดหวังที่เลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ในชั้นปีที่ 1 นั้นจะเลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนจากการเล่าหรือบอกต่อจากรุ่นสู่รุ่น จากต้นแบบในชุมชน และด้วยความเป็นจิตอาสาอยากทำงานเพื่อชุมชน จะอาศัยสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ผู้นำชุมชนต้นแบบเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ในชั้นปีที่ 2-4 นักศึกษาจะเริ่มซึมซับทฤษฎีนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น ทำให้นักศึกษาเริ่มที่จะพูดและแนะนำสาขา เริ่มจะทำงานพัฒนาชุมชน และรู้แนวทางในการเรียนและการทำงานในอนาคตได้ จะเกิดความรักและความศรัทธาในงานพัฒนาชุมชน งานเพื่อชุมชน เกิดจิตอาสาในตัวนักศึกษาเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างแรงจูงใจและความคาดหวัง

- 1) การเลือกเรียนสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ควรเป็นคนที่รักและศรัทธาในงานเพื่อชุมชน
- 2) ควรมีส่วนร่วมกับชุมชนในทุกเรื่อง มีส่วนร่วมบ่อยๆ จะทำให้เราเกิดแรงจูงใจที่อยากจะทำงานเพื่อชุมชนและบ้านเกิด
- 3) ปลุกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักสำนึกรักบ้านเกิด อยากพัฒนาบ้านเกิด จะทำให้เกิดแรงจูงใจได้

เอกสารอ้างอิง

- ทิพย์สุดา จงใจ. 2541. การศึกษาปัญหาในการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพ
หลักสูตรระยะสั้นในวิทยาลัยสารพัดช่าง สาขาชุมชนเมืองใหม่บางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทัศนีย์ ขาดีไทย. 2555. แรงจูงใจและความต้องการในการศึกษาต่อระดับ
บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. รายงานการวิจัยได้รับทุน
สนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน. 2559. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาชุมชน ระดับปริญญาตรี. หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559.
- อภิฤดี ภู่ออด. 2557. การศึกษาบทบาทของผู้บริหารและแนวทางการสร้าง
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.